

8. Het is te duur

'En deze Vlaamse Regering heeft zelfs de kostprijs van dat fameuze klimaatplan niet berekend. Maar gelukkig heeft PricewaterhouseCoopers dat wel gedaan. Het levert een jaarlijkse kostprijs van 5 tot 7 miljard euro op. Wie zal daarvoor opdraaien? Uiteraard de Vlaamse bedrijven en de Vlamingen: zij zullen nog duurder moeten gaan leven, wonen en werken.'

– Sam Van Rooij (Vlaams Belang) op 11 december 2019 in het Vlaams Parlement

Favoriet argument van de:

- klimaatontkenner
- klimaattwijfelaar
- klimaatvertrager
- klimaathater
- klimaatsusser
- klimaatrelativist

Dooddoener omdat:

Niets doen altijd meer zal kosten dan investeren in doortastend klimaatbeleid en omdat de voordelen van een sociaal rechtvaardig klimaatbeleid op langere termijn ruimschoots opwegen tegen de initiële investeringskost.

Bedacht door:

Republikeinse *think tanks*, vaak gefinancierd door Koch Industries, het zakenconglomeraat van Charles en wijlen David Koch. Een sturende overheid is nodig om klimaatbeleid te voeren. Dit druist in tegen de ideologie van de kleinst mogelijke overheid en dus creëerde men het doembeeld van het klimaatspook dat iedere mens – maar vooral de rijkere ondernemer – tot de bedelstaf veroordeelt.

Welkom op de vierde en dichtbevolkte trap van de ladder van klimaatontkenning zoals klimaatwetenschapster Katharine Hayhoe die uitstekende.

Ja, we erkennen de klimaatverandering.

Ja, de mens is verantwoordelijk.

Deze zinnen eindigen niet met een punt. Ze monden uit in een komma die zich vasthaakt aan de onvermijdelijke 'maar', gevolgd door het eigenlijke argument van de *meestribbelaar*: het kost bergen geld om er iets aan te doen.

Bérgen, geen pittig heuveltje als de Oude Kwaremont, die een beetje Flandrien op canonicke wijze weet te bedwingen, maar bergen van Himalaya-achtige proporties. En dat zonder dat je de absolute zekerheid hebt dat de peperdure maatregelen die je neemt ook maar het geringste, laat staan het gewenste effect hebben. Bezint, mens, eer ge begint. Hierop volgt al eens een lenige huppelsprong naar de tweede sport van de ladder, waarbij men sussend zegt: 'Dat klimaat is toch al vaker veranderd? Waarom zouden we daar nu een cent aan uitgeven?'

Het kan ook subtieler, meer gepolijst, in verdoken 'ambtenarees'. Op de ministerraad van 21 februari 2020 keurde de Vlaamse Regering de visienota 'De Europese Green Deal' goed. Daarin verklaarden de Vlaamse ministers met het enthousiasme van een spraakrobot dat ze zich nog steeds pal achter het Klimaatakkoord van Parijs scharen, maar dat in dat hele verhaal één zaak telt: het moet kostenefficiënt. De cent die men uitgeeft, mag niet ongedekt zijn en moet liefst extra centen opbrengen. Alles wat niet onmiddellijk kostenefficiënt is, kan niet op de goedkeuring van de Vlaamse Regering rekenen. Voetjes op de grond, hand op de knip en rekenmachine in het hart. In interviews en tussenkomsten vanop de kansel in het parlement werd dat: enkel haalbaar en betaalbaar klimaatbeleid is bespreekbaar en aanvaardbaar.

We mogen van geluk spreken dat de brandweer geen gelijkaardige afweiging maakt bij het blussen van huizen, bossen of andere monumenten. Zijn de te redden levens en meubels economisch de moeite waard? Dan draaien we de kraan open. Of dat de operator van de noodcentrale niet pas een ziekenwagen uitstuurt als de kostenbatenanalyse van de hele operatie klopt. Laat staan dat een dokter even uitrekent of de redding van een

mensenleven wel opweegt tegen de kostprijs van de behandeling voordat hij een agressieve kanker wegsnijdt.

We beginnen pas te cijferen en te tellen als ons gevraagd wordt de schade aan de levensdragende systemen van de planeet – klimaat, biodiversiteit – te herstellen om de toekomst van het leven zoals we het kennen veilig te stellen. Nochtans is het moeilijk, bijna onmogelijk de klimaatcrisis in een geïjkt, economisch model te proppen. Hoe weeg je winst af tegenover verlies?

Orderboeken van verzekeraars bieden een doorkijk naar wat de klimaatcrisis nu al kost. In 2020 werd voor 150 miljard dollar aan schadedossiers door noodweer ingediend. Een recordbedrag. Van bosbranden in Australië over de sprinkhanenplaag in Afrika en de uitzonderlijke overstromingen in Azië tot de hyperactiviteit van orkanen boven de Atlantische Oceaan. Het World Meteorological Institute registreerde zo veel stormkernen dat de letters van het alfabet niet volstonden om ze te benoemen. 3500 mensen stierven door noodweer. 13,5 miljoen anderen moesten verplicht verhuizen, definitief of tijdelijk. Vooral in landen die amper hebben bijgedragen aan de ontwrichting van het klimaat.

Wie zich afvraagt of klimaatbeleid wel betaalbaar is, probeert een prijs te kleven op de rijkdom van het leven op deze planeet. Hoe streep je de dood van planten en dieren, het verdwijnen van volledige atols en eilanden, de verzilting van landbouwgronden, het smelten van gletsjers en ijskappen, de dood van koraalriffen, hoe streep je dat allemaal af tegenover economische parameters?

Wat is de economische waarde van de 28 biljoen ton ijs (28.000.000.000.000 ton) die tussen 1994 en 2017 verdween? Wat is de waarde van waterschade aan een Rembrandt? Hoeveel kost de migratie van vissen die de kust van West-Afrika verlaten om aan het opwarmende zeewater te ontsnappen? Wie betaalt de boer in Bangladesh die mislukte rijstooft op mislukte rijstooft stapelt omdat het zout van de zee het zoete water verzilt?

In principe is iedere euro die je besteedt aan openbaar vervoer, aan renovatie van huizen, aan meer bomen in steden, aan fietspaden of aan meer plantaardige voeding en minder vlees een investering in een wereld waarin mens en natuur kunnen opbloeien. Door bijvoorbeeld betaalbaar

openbaar vervoer uit te bouwen, kies je voor de meest kostenefficiënte aanpak, zowel op het vlak van materiaalgebruik als van energie nodig om mensen van de ene naar de andere plek te vervoeren. Minstens zo kostenefficiënt is een uitdoofbeleid voor de industriële veeteelt. De intensieve runderhouderij alleen bezet 60 procent van de landbouwgrond voor veevoeder of als grasweide, terwijl het de minst efficiënte manier is om je te voeden. Een overschakeling van een vleesrijk op een plantenrijk dieet maakt een grondgebied ter grootte van de Verenigde Staten, Canada en China vrij voor bossen en verwilderde natuur.

Maar wat met de veehouders? Wat met de autobouwers? Wat met de pompbedienden? Door de economie los te koppelen van fossiele brandstoffen, trekken we ook een kruis over sectoren die hun bestaan danken aan steenkool, olie en gas. Mijnwerkers hebben niet zo veel aan de mooie woorden dat de omschakeling naar een economie die niet vervuilend hoeft te zijn om welvaart te creëren vooral banen oplevert. Het zijn andere banen. En niets garandeert hen dat die banen voor hen zullen zijn. Wie gewend is af te dalen onder de grond om steenkool uit te kappen, is niet van de ene op de andere dag een hoogtewerker die wieken van windmolens bijstelt.

Een zaak is zeker. Nog duurder dan klimaatbeleid is geen klimaatbeleid. Niets of te weinig doen zal niet alleen altijd meer kosten maar ook onvoorstelbaar vernietigend zijn voor al het leven op deze planeet. Waarbij opnieuw de mensen in de meest kwetsbare positie de grootste slachtoffers zijn.

‘Klimaatbeleid is de levensverzekering voor je economie.’ Tijdens een webinar georganiseerd door de Britse, aan de Conservatieve Partij verbonden denktank Conservative Environment Network citeert Nigel Topping gloedvol Dominic Raab, de Conservatieve minister van Binnenlandse Zaken van Groot-Brittannië. Topping is een man die blaakt van optimisme en daadkracht. Dat is hij aan zijn huidige titel enigszins verplicht. Voor de COP26, de uitgestelde klimaatop van 2020 die nu in 2021 moet plaatsvinden in Glasgow, is hij de UK High Level Climate Action Champion. Het is zijn rol alle *non-state actors* – bedrijven, regio’s, steden – te verleiden en te

motiveren tot doortastende en daadwerkelijke klimaatambities. Hij heeft een doorslaggevend argument, vertelt hij: de economie.

‘Wie nu niet op de trein springt, blijft achter.’ De vraag wat we moeten doen voor mensen die niet kunnen springen, parkeert hij even. Met de hevigheid die men van socialistische voormannen verwacht, bepleit Topping het belang van investeringen. ‘Investeren, investeren, investeren.’ Dat is wat moet gebeuren. Als je dit hoort uit de mond van een lid van een partij die *austerity* bijna tot natuurwet verhief, dan begrijp je stilaan dat er iets in de wereld aan het verschuiven is.

Tot in de online vergaderruimte de onvermijdelijke vraag weerklinkt. ‘Wat moet dat kosten?’ Topping geeft een lange en boeiende uitleg over het investeringsbeleid van grote financiële spelers, en ik bedenk me hoe het zo ver gekomen is? Dat we de wereld om ons heen enkel lijken te begrijpen en zelfs zien als hij becijferd is. Het is bijna pavloviaans. Telkens als er een klimaatplan wordt aangekondigd of uitgedeeld, luidt de eerste vraag ‘Hoeveel kost het?’ en de tweede: ‘Wie moet dit betalen?’

‘Vlaamse klimaatplan kost 7 miljard euro per jaar’, kopte de krant *De Standaard* in november 2019. ‘Hernieuwbare energie kost 30 miljard tegen 2030’, kopte dezelfde krant in januari 2021. Toen Bernie Sanders als een van de Democratische kandidaten voor het Amerikaans presidentschap zijn klimaatplan onthulde, omschreef *The New York Times* dat als het ‘16 Trillion Dollar Climate Plan’ en voegde er besmuikt aan toe dat het met 16 biljoen dollar het ‘duurste voorstel van alle kandidaten was’. Dat sommigen niet eens het begin van een plan hadden, werd er niet bij vermeld. *Newsweek* presenteerde het plan van een andere kandidaat, Andrew Yang, dan weer als het plan van vijf biljoen dollar, terwijl de Republikeinen de Green New Deal van de Democratische afgevaardigde Alexandria Ocasio-Cortez schatten op een slordige 93 biljoen dollar. Het bleek achteraf een erg slordige schatting. Maar de tactiek was glashelder. Mensen ervan overtuigen dat klimaatbeleid de zoveelste uitvlucht is om hen nog zwaarder te belasten.

Of zoals Bart De Wever het begin januari 2021 in *De Afspraak op vrijdag* zonder enige tegenspraak mocht verwoorden: ‘De fout die men maakt, is dat degenen die denken dat ze zullen verliezen, dat die niet meer willen luisteren naar rijke mensen die zeggen dat je ecologisch moet gaan

leven, wat veel geld kost, en nog minder naar de verwende kinderen van die mensen die op straat betogen en zeggen dat die mensen alles kapot hebben gemaakt en alles slecht hebben gedaan.' Zijn oplossing voor deze patstelling? Beleid. Waarbij hij door een acute aanval van amnesie vergat dat het precies dat is wat zijn partij doet, kan doen, zou moeten doen in de bijna twintig jaar dat ze deel uitmaakt van de Vlaamse Regering.

'Een beetje misleidend.' Zo omschrijft klimaatonderzoeker Joeri Rogelj onze neiging om klimaatbeleid te verengen tot de kostprijs ervan. In zijn kantoor in het Imperial College in Londen legt hij uit waarom. 'Kostprijs is gewoon een bedrieglijke term. Uiteindelijk gaat het over een verschuiving van middelen van wat we moeten afbouwen naar wat we willen uitbouwen, weg van fossiele activiteiten naar klimaatvriendelijke technologieën en praktijken, en over investeringen, wat betekent dat er sowieso een terugverdieneffect is. Financieel of uitgedrukt in levenskwaliteit.'

Als hem de vraag gesteld wordt, draait hij ze als een zandloper om: 'Is het niet vreemd dat we voortdurend hameren op de prijs van maatregelen die in wezen onze levens en gezondheid zullen verbeteren maar dat we onze schouders ophalen als defensiebudgetten van ettelijke miljarden goedgekeurd worden? Of dat we zonder verpinken het economisch deficit van files slikken? Of die van luchtvervuiling en verarmde bodems?'

Negen miljard euro. Zo veel bedraagt jaarlijks de maatschappelijke kost van bestuurders die dagelijks in hun auto stappen om stapvoets aan te schuiven tot ze hun bestemming hebben bereikt. Ook wie geen auto heeft, naar het werk fietst of voor de trein kiest, betaalt hieraan mee. Een treingebruiker betaalt 109 procent van de maatschappelijke kost van de trein, een autobestuurder 42 procent.

We noemen het verdoken kosten omdat we geleerd hebben ze blindelings te aanvaarden. Maar ze zijn in al hun onzichtbaarheid ook ongelijk verdeeld. In India gaat 8 procent van het bbp verloren aan vervuiling. Slechte luchtkwaliteit is er verantwoordelijk voor 350.000 miskramen per jaar. Wereldwijd doodt steenkool één persoon per duizend. Wat als klimaatbeleid per definitie kostenefficiënt is omdat het vermijdbaar leed uit-

spaart? Of hebben mensenlevens een ander soortelijk gewicht afhankelijk van de plaats waar ze zich op de wereld bevinden?

Rogelj is een van de hoofdautoren van het *Emission Gap Report*, waarin wetenschappers jaarlijks het verschil opmeten tussen de reductie van broeikasgassen die beloofd wordt en wat er in de praktijk gebeurt. Jaar na jaar rekt de spagaat tussen plannen en uitvoering verder op. In de discussies rond internationaal klimaatbeleid die Rogelj vanuit academisch standpunt mee opvolgt, wordt de kostprijs altijd als voornaamste hinderpaal aangewezen. Te duur, zeg men en men stelt nog wat verder uit.

‘Een onhoudbaar en slecht argument’, stelt Rogelj. Hij klikt een paar bestanden en Excel-bladen open. ‘Ten eerste is het helemaal niet zo duur. Hoeveel zei je dat dat Vlaamse klimaatplan zou kosten? Zeven miljard euro.’ Hij buigt zich over zijn toetsenbord, geeft een paar bedragen in en overloopt binnensmonds de bewerkingen die hij uitvoert. ‘7 miljard ... tegenover afgerond 270 miljard – het huidige bruto binnenlands product van Vlaanderen ... vermenigvuldigen met honderd ...’

Conclusie: ‘We hebben het over 2,6 procent van het bbp dat jaarlijks naar klimaatmaatregelen zou vloeien. Dat is in lijn met een normaal investeringsbeleid. Want het is nogal pervers om dit voor te stellen als een loutere kost. Alsof je geld in een diep, quasi bodemloos gat gooit. Het is geld dat elders weer opbrengt. Ten eerste, je creëert er jobs mee, want wie gaat al die huizen renoveren? Die zonnepanelen installeren? Die fietspaden aanleggen? En ten tweede, je creëert er een betere toekomst mee.’

Hij opent een andere tabel en tikt met zijn balpen op het scherm. ‘De meeste modellen die men gebruikt om de impact van klimaatbeleid op economische groei te berekenen, komen erop uit dat de groei een weinig krimpt. We hebben het dan over 5 procent minder groei in 2050 op een verwachte groei van 140 procent. In mensentaal: in plaats van onze economie meer dan te verdubbelen op dertig jaar tijd, zouden we er 31,5 jaar voor nodig hebben. Dat is werkelijk peanuts. Zeker als je weet dat je het hier hebt over het verschil tussen een wereld die afstevent op een klimaatcatastrofe en een wereld waarin de veranderingen nog steeds wezenlijk, maar minder disruptief zijn. Kortom, zelfs als de getallen die economen hanteren juist zijn, is het niet zo duur.’